

Indledningen er redigeret af Emilie Karner Hansen og Krista Stinne Greve Rasmussen
Tilsyn ved ph.d. Vibeke A. Pedersen

Denne pdf er en læseversion af værkets indledning. Værket findes digitalt med
punktkommentarer, tekstredigering og faksimiler på www.grundtvigsværker.dk

PDF ved Kim Steen Ravn

Copyright: *Grundtvigs Værker* 2024

Indledning til “Velkommen i den grønne Lund”

ved Kirsten Vad

Indhold

- 1 Anledning
- 2 Festen i Mern
- 3 Velkommen i den grønne Lund
- 4 Anvendt litteratur
 - 4.1 Trykt
 - 4.2 Utrykt

1 Anledning

Grundtvigs sang med førstelinjen “Velkommen i den grønne Lund” blev afsunget ved en fest i Mern den 28. maj 1843. Festen var arrangeret af det lokale sogneråd samt de omkringliggende nabosogne, og anledningen var årsdagen for anordningen af 28. maj 1831 om indførelse af De Rådgivende Provinsialstænder i Danmark (også kaldet stænderforsamlingerne). Der var i alt blevet indført fire stænderforsamlinger. To i det danske kongerige, i Roskilde og Viborg, og to i hertugdømmerne i Slesvig by og Itzehoe i Holsten.

Det er ikke oplyst, om Grundtvigs sang var blevet trykt til lejligheden, men knap en måned senere blev den af Peter Rørdam optrykt i *Berlingske Tidende* sammen med en beretning om festen (*Berlingske Tidende* 1843, sp. 3-6; *Bibliografien*, bind 2, s. 222). Rørdam var på dette tidspunkt sognepræst i Mern, og derudover var han ven af Grundtvig.

Siden 1831 havde særligt de liberale haft tradition for at festligholde den 28. maj og indførelsen af stænderforsamlingerne. Men Grundtvig – som var tilhænger af kongemagten – yndede også at fejre dagen, og havde siden 1839 markeret den i

foredragsforeningen Danske Samfund, hvor han bidrog med taler og sange (Grundtvig 1839; Grundtvig 1840; Grundtvig 1841; Grundtvig 1842).

Grundtvig deltog ikke i festen i Mern. Han prædikede i Vartov den 28. maj og talte desuden ved Danske Samfunds 28. maj-fejring (jf. *Fædrelandet* 1843, sp. 10.004; Grundtvig-arkivet, fasc. 364.II.88). Han rejste til England den 8. juni og hørte således om begivenhederne ved festen i Mern gennem et brev fra Rørdam (jf. brev fra Rørdam 18. juli 1843, Rørdam 1891, s. 291-296). Han havde derudover haft mulighed for at læse *Kjøbenhavnspostens* referat af festen, som udkom den 2. juni (*Kjøbenhavnsposten* 1843, s. 506 f.).

2 Festen i Mern

I brevet til Grundtvig fra den 18. juli 1843 beskrev Rørdam, hvordan han havde sendt en fælles bekendt til Grundtvig med besked om, “hvorledes vor Maifest var gaaet af; men senere har den Fest faaet en lang Historie, og det ganske uventet, og mulig bliver den endnu længer” (Rørdam 1891, s. 291). Rørdam fortsatte brevet med at beskrive, hvordan der ved festens afslutning var blevet råbt “leve Constitutionen” af en af festens deltagere, og der efterfølgende var opstået en diskussion om behovet for en konstitution. Da Rørdam i et brev til dronning Caroline Amalie fortalte om festen, havde han kaldt den “en glad Dag”, men undladt denne ordveksling om konstitutionsspørgsmålet, da han fandt den “ubetydelig” og fordi, “de enkelte Ytringer saa let kunde, naar de læstes, faae en heel oprørsk Charakter” (Rørdam 1891, s. 292 f.). Hændelsen forblev dog ikke mellem festens tilstedeværende, da den få dage efter blev beskrevet i et anonymt indlæg i den liberale avis *Kjøbenhavnsposten* (2. juni 1843). Rørdam fik først kendskab til denne artikel, da dronningen sendte den til ham. Ifølge Rørdam skildrede *Kjøbenhavnsposten* festen som et “fuldstændigt Oprør, og som om den egentlige Fest var bleven tilintetgjort ved mange diærve Talere og ‘rungende Hurraraab’ for Constitutionen, altsaa, som om vi, der havde villet gjøre Høitid for Folkeraadets Oprettelse, var bleven aldeles fordrevne, og havde maattet rømme Pladsen” (Rørdam 1891, s. 293). Rørdam besluttede sig for at tage til genmæle og beskrev sin version af festen i en artikel – som sammen med Grundtvigs sang – blev bragt i *Berlingske Tidende* (21. juni 1843). Som det fremgår af brevet til Grundtvig, var Rørdam den drivende kraft bag artiklen, som dog også var underskrevet af andre præster fra området ved Mern.

3 Velkommen i den grønne Lund

Ifølge Rørdams artikel i *Berlingske Tidende* blev “Velkommen i den grønne Lund” anvendt som velkomstsang ved festen i Mern. Sangen består af otte strofer a fire vers, og melodien var “Der stander et Slot i Østerrig”, som var en kendt folkelig melodi (jf. *Berlingske Tidende* 1843, sp. 3).

Sangen er en for Grundtvig klassisk 28.-maj sang, der hylder kongen, men kan samtidig ses som en replik til en i samtiden verserende politisk sag.

I “Velkommen i den grønne Lund” er fuglen et gennemgående billede. Fuglens sang

symboliserer, hvordan danskerne skal lære at åbne deres munde – både til sang og til tale. Kongen, som er folkets ven, har bedt de danske mænd om at sige, “hvad I fattes” (strofe 3), hvilket hentyder til stænderforsamlingerne, og den mulighed folket hermed fik for at ytre deres holdninger. På baggrund af denne opfordring fra kongehuset beder Grundtvig folket om at få munden “ret paa Gang / Til andet end at spise” (strofe 4).

I strofe 6 henviser Grundtvig til en fest på Skamlingsbanken, som var blevet afholdt den 18. maj 1843. Festen markerede treåret for Sprogreskriptet af 14. maj 1840. Reskriptet var blevet udstedt af Christian 8. og skulle styrke det danske sprog ved at gøre dansk til rets-, regerings- og administrationssprog i stedet for tysk i de områder af hertugdømmet Slesvig, hvor dansk var kirke- og skolesprog. Sprogreskriptet skulle standse de nationale stridigheder i hertugdømmet, men virkede ikke efter hensigten. Stridighederne blev meget tydelige i november 1842, da Peter Hiort Lorenzen, som var deputeret for Sønderborg, insisterede på at tale dansk i den ellers tysksprogede slesvigske stænderforsamling og krævede, at de danske talere blev ført til protokol på dansk. Det komplicerede hændelsesforløb er beskrevet detaljeret hos bl.a. Hansen 2005 og Lauridsen 1916.

Den “lille Fugl”, som Grundtvig hentyder til i strofe 6, er Laurids Pedersen Skau, som havde talt ved festen på Skamlingsbanken (*Dannevirke* 1843). Nævnelser af løver og abekatte i strofe 7 henviser direkte til Skaus tale:

Men Sprogreskriptet af 14. Mai 1840 giver et bedre Lys om, hvad der er den sande Ære, og de, som hidtil have sat deres Stolthed i at følge i Halen paa deres Overmænd, vil vel efterhaanden komme til at erkjende, at det er hæderligere at gaae i Spidsen for deres Ligemænd, og mindes, at Slesvigernes Vaaben er ikke en Abekat, men en Løve (*Dannevirke* 1843, sp. 4; Ægidius 1994, s. 190).

Grundtvig kom også ind på Skaus tale i sit foredrag i Danske Samfund den 28. maj 1843 (jf. Grundtvig-arkivet, fasc. 364.II.88). “Hver Fugl maa synge med sit Næb” i strofe 7 kan ligeledes være en hentydning til sprogsagen i den slesvigske stænderforsamling og Peter Hiort Lorensens insisteren på at tale dansk.

Rørdam havde givet sangen videre til J.F. Fenger, der fik den genoptrykt til en fest den 28. juni (jf. brev fra Rørdam til Grundtvig, 18. juli 1843, Rørdam 1891, s. 294). Sangen fik her titlen *Sang i det Grønne den 28de Juni 1843*. Der ses enkelte forskelle på de to tryk, og det var versionen fra Fengers fest, som blev anvendt i de senere genoptryk af sangen.

4 Anvendt litteratur

4.1 Trykt

- *Bibliografien*, se Johansen, Steen (1948-1954).
- *Berlingske Tidende*, se *Den til Forsendelse med de Kongelige Brevposter privilegerede Berlingske politiske og Avertissements-Tidende*.

Den til Forsendelse med de Kongelige Brevposter privilegerede Berlingske politiske og Avertissements-Tidende (1843), 21. juni, nr. 163. København.

- *Fædrelandet* (1843), 27. maj, nr. 1246. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1839) "28de Mai" i *28de Mai i det Danske Samfund*, s. 7 f. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1840) "Det danske Maigilde. (Til Udgiveren.)" i *Morskabslæsning for Den Danske Almue*, 5. juni, nr. 23, s. 361-368. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1841) *Den 28de Mai i Danske Samfund*. København.
- Grundtvig, N.F.S. (1842) *Sange til 28de Mai 1842 i Danske Samfund*. København.
- Hansen, Hans Schultz (2005) *Hjemmetyskheden i Nordslesvig 1840-1867 – den slesvig-holstenske bevægelse*, bind 1-2, bind 1: 1840-1850. Aabenraa.
- Johansen, Steen (1948-1954) *Bibliografi over N.F.S. Grundtvigs skrifter*, bind 1-4, bind 2 (1950). København.
- *Kjøbenhavnsposten* (1843), 2. juni, nr. 127. København.
- Lauridsen, Peter (1909–1922) *Da Sønderjylland vaagnede. Skildringer og Breve*, bind 1-8, bind 3 (1916). København.
- Rørdam, Peter (1891) *Peter Rørdam. Blade af hans Levnedsbog og Brevvexling fra 1806 til 1844*, udg. H.F. Rørdam. København.
- Ægidius, Jens Peter (1994) *Christian Flor. Pædagogen, politiker, folkeoplyseren*. Viborg.

4.2 Utrykt

- Manuskript i Grundtvig-arkivet, fasc. 364.II.88, Det Kongelige Bibliotek, København.